

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Анотація. Розглянуто значущість виробничих запасів для підприємства. Досліджено основні аспекти організації обліку виробничих запасів. Визначено заходи для вдосконалення обліку виробничих запасів у місці зберігання та бухгалтерії підприємства.

Аннотация. Рассмотрена значимость производственных запасов на предприятии. Исследованы основные аспекты организации учета производственных запасов. Определены меры по совершенствованию учета производственных запасов в месте хранения и бухгалтерии предприятия.

Annotation. The importance of inventory for a company was considered. The key aspects of inventory accounting were examined. The measures for improving the accounting of inventory in storage places and records were identified.

Ключові слова: виробничі запаси, організація обліку, документація, автоматизація, підприємство.

Проблеми організації обліку виробничих запасів у сучасних умовах набувають особливої актуальності у зв'язку з потребою швидкої і достовірної інформації. У свою чергу, ефективне та раціональне використання запасів призводить до зменшення витрат, собівартості продукції, підвищення рентабельності, матеріального та фінансового становища підприємства.

Вагомий внесок у дослідження організації обліку запасів зробили такі вітчизняні науковці, як: Ф. Бутинець, Л. Кіндрацька, О. Мурашко, Л. Терещенко, В. Швець та ін. [1 – 5].

Метою дослідження є визначення основних заходів удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві.

Завданням дослідження є розгляд значущості запасів для підприємства, дослідження основних аспектів організації обліку запасів та визначення шляхів удосконалення організації обліку виробничих запасів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є облік виробничих запасів.

Предметом дослідження є організація обліку виробничих запасів на підприємстві.

Запаси є важливою обліковою та економічною категорією, найбільш значною частиною оборотних активів підприємства, а тому правильна організація обліку запасів є важливою передумовою раціонального їх використання.

Раціональне управління виробничими запасами в першу чергу потребує своєчасного оперативного обліку за їх надходженням і використанням. При цьому необхідно контролювати та вдосконалювати процес організації обліку на кожній ділянці обліку запасів для отримання достовірної інформації про надходження, використання, внутрішнє переміщення запасів, дотримання норм та встановлених лімітів на підприємстві. Раціональне використання запасів призведе до зниження собівартості виготовленої продукції, а отже і ціни, що приведе до збільшення прибутку підприємства.

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів на промислових підприємствах є:

раціональна організація складського господарства;

розробка номенклатури запасів;

наявність інструкції з обліку виробничих запасів;

правильне групування, класифікація запасів;

розробка норм витрачання запасів [1].

Для правильної організації обліку виробничих запасів на підприємствах потрібні складські приміщення з відповідним обладнанням, пристосуваннями, вимірювальними приладами. Запаси на складах повинні розміщуватися по групах, типах, сортах, розмірах, щоб можна було швидко їх прийняти, видати й перевірити наявність. Склади повинні бути повною мірою забезпечені вимірювальними приладами і мірною тарою. Облік запасів на складі здійснюється завідувачем складом, який є матеріально відповідальною особою. З ним укладають договір типової форми про повну матеріальну відповідальність.

Для поліпшення організації обліку виробничих запасів також потрібно вдосконалювати процес документування, тобто ширше використовувати накопичувальні документи (лімітно-забірні та комплектуючі карти, відомості та ін.), картки складського обліку як витратний документ по відпущених матеріалах (бездокументальну систему оформлення витрат матеріалів) [2].

Поліпшенню ресурсооснащення сприяє впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання і витрачання сировини, матеріалів, комплектуючих виробів тощо, обмеження числа посадових осіб, які мають право підпису документів на видачу особливо дефіцитних і дорогих матеріалів. При цьому в обліковій політиці необхідно визначити норми природного убутку по кожній групі запасів, а також порядок і строки проведення інвентаризації.

Документи на надходження і витрату матеріалів, які передають у бухгалтерію, потребують повсякденної обробки і відображення в тих чи інших облікових регістрах. При цьому, для своєчасного відображення і контролю за наявністю і рухом виробничих запасів на підприємстві буде доцільно скласти і затвердити графік документообігу та чітко його дотримуватися [3].

Також необхідно впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витрат матеріальних ресурсів, приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей і вузлів у виробництві. Дані бухгалтерського обліку повинні містити

інформацію для знаходження резервів зниження собівартості продукції в частині раціонального використання матеріалів, зниження норм витрат, забезпечення належного зберігання [1].

Важливим аспектом покращення оперативності обліку запасів та поліпшення якості економічної інформації є автоматизація ведення обліку. Застосування комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві. Це пов'язано з тим, що автоматизований спосіб обробки облікових даних потребує формального і чіткого опису облікових процедур у формі алгоритмів, що налагоджує порядок виконання своїх повноважень обліковцями.

Комп'ютеризація обліку виробничих запасів дозволить вирішити проблему аналітичного обліку. Якщо при застосуванні паперових форм обліку збільшення рівнів деталізації аналітичного обліку та переліку об'єктів аналітики вимагає збільшення кількості облікових працівників, то при застосуванні комп'ютерної техніки можна ефективно вести аналітичний облік з будь-яким рівнем деталізації та широкою номенклатурою аналітичних об'єктів, а реєстрація операцій у хронологічному і системному порядку в розрізі синтетичних та аналітичних рахунків, яка раніше здійснювалась окремо поєднується в одному робочому процесі. При цьому контроль за тотожністю даних аналітичного

та синтетичного обліку забезпечується автоматично [3].

Автоматизоване оброблення даних з обліку виробничих запасів на практиці забезпечується різними способами:

придбання універсального програмного комплексу (або окремого його модуля) на ринку програмного забезпечення;

автоматизацією облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованого оброблення даних підприємства;

використанням табличних процесорів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого розв'язання окремих завдань конкретної ділянки обліку [5].

Недостатньо комп'ютерна техніка використовується при проведенні інвентаризації та оформленні її результатів. Тому доцільним є впровадження в практику проведення інвентаризації та визначення її результатів використання типових програм бухгалтерського обліку (наприклад, "1С:Бухгалтерія") та електронних таблиць "Excel", які використовуються на промислових підприємствах [4].

Загальні напрями вдосконалення організації обліку запасів на підприємстві по кожній ділянці обліку можна представити в узагальнюючій таблиці.

Таблиця

Напрями вдосконалення організації обліку запасів на підприємстві

Ділянки обліку запасів	Надходження запасів	Відпуск та продаж (вибуття) запасів	Запаси на складі	Залишки, ліміти та нормативи
1	2	3	4	5
Документи, що використовуються в обліку	Рахунок-фактура. Накладна, товарно-транспортна накладна. Прибутковий ордер	Лімітно-забірна карта. Накладна-вимога. Накладна на відпуск ТМЦ. Товарна накладна	Картки складського обліку матеріалів. Накладна на внутрішнє переміщення матеріалів. Журнал складу	Лімітно-забірна карта. Розрахунки бухгалтерії. Акт інвентаризації. Норми і нормативи

Закінчення таблиці

1	2	3	4	5
	Сертифікат якості. Акт отримання. Реєстр прибуткових документів. Довіреність. Супровідні документи	Акт на списання матеріалів	Акт інвентаризації. Договір про повну матеріальну відповідальність	Наказ про облікову політику
Заходи вдосконалення обліку	Комп'ютеризація та автоматизація ведення обліку			
	Складання і затвердження графіку документообігу			
	Упровадження типових уніфікованих форм документації			
	Контроль з боку працівників бухгалтерії за правильністю оформлення первинної документації		Упровадження ефективних норм попереднього і поточного контролю за дотриманням норм запасів.	
	Обмеження числа посадових осіб, які мають право підпису документів	Підготовка складських приміщень, оснащення їх необхідними приладами	Чітке визначення в обліковій політиці норм та нормативів, доцільних методів вибуття запасів	
	Упорядкування первинної документації. Розробка детальних посадових інструкцій	Оформлення відпуску матеріалів у картках обліку матеріалів. Упровадження. Бездокументальної системи оформлення витрат		

Таким чином, запаси займають особливе місце у складі майна підприємства та домінуючі позиції у структурі витрат. Ефективність господарської діяльності підприємств значною мірою залежить від оцінки та раціонального використання виробничих запасів. Для вдосконалення організації обліку запасів на підприємстві необхідно забезпечити необхідні умови збереження запасів, ефективну організацію документообігу, на всіх стадіях обліку запасів раціональну організацію облікового процесу; запровадити ефективні форми контролю, автоматизувати ведення обліку. Всі вищеперелічені заходи будуть сприяти підвищенню раціонального використання запасів та покращенню ефективності діяльності підприємства.

Наук. керієн. Писарчук О. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир : ЖІПІ, 2006. – 525 с. 2. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2006. – 525 с. 3. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік в банках України : підручник / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 2001. – 636 с. 4. Мурашко О. В. Облік використання матеріальних запасів на виробництві в умовах впровадження ЕОМ [Електронний ресурс] / О. В. Мурашко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2008_10murash.htm. – Назва з екрану. 5. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посібн. [Електронний ресурс] / Л. О. Терещенко, І. І. Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 187 с. – Режим доступу : <http://pulib.if.ua/page/6567>.